

آذر ماه

۱۳۹۱

مصوب

وزارت جهاد کشاورزی

معاونت امور برنامه ریزی و اقتصادی

کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات بخش کشاورزی

شرح وظایف

کارگروه فرعی تخصصی

سایر مخاطرات

(با مسئولیت سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور)

دبیرخانه کارگروه

شماره: ۹۱/۱۸۷۷/۱
تاریخ: ۹۱/۱۲/۱۳
پوسته دارد

سپهر اسلام

جناب آقای مهندس اورنگی
معاون محترم وزیر و رئیس سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور و رئیس کارگروه
فرعی تخصصی سایر مخاطرات

سلام علیکم

احتراماً، در اجرای ماده (۷) شرح وظایف کار گروه تخصصی خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات بخش
کشاورزی و تبصره های (۵) و (۶) ذیل آن، ابلاغی طی نامه شماره ۱۲۰۴۶/۳۱ مورخ ۹۱/۲/۴ قائم مقام محترم
شورای عالی مدیریت بحران کشور، به پیوست شرح وظایف کار گروه فرعی تخصصی سایر مخاطرات و نیز
آیین نامه داخلی آن با مسئولیت سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور - مصوبه سومین جلسه کارگروه
تخصصی به تاریخ ۹۱/۰۹/۲۶ - جهت اجرا ابلاغ می گردد.

محمد علی نیکبخت
معاون وزیر و رئیس کارگروه تخصصی
خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات بخش کشاورزی

بهر این من

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	• مقدمه:
	• فصل اول : کلیات
۲	❖ ماده ۱: مستندات
۲	❖ ماده ۲ : اهداف
۳	❖ ماده ۳: تعاریف واژه ها و اصطلاحات :
	• فصل دوم : شرح وظایف تخصصی
۶	❖ ماده ۴ : شرح وظایف
۶	- برنامه ریزی ، هماهنگی و نظارت در مدیریت سایر مخاطرات
۶	- پژوهش در مدیریت مدیریت سایر مخاطرات
۷	- پیش آگاهی و پیشگیری در مدیریت سایر مخاطرات
۸	- آمادگی در مدیریت سایر مخاطرات
۸	- مقابله در مدیریت سایر مخاطرات
۹	- باز سازی در مدیریت سایر مخاطرات
	• فصل سوم : اعضاء کارگروه
۱۰	❖ ماده ۵: ترکیب اعضای کارگروه
۱۰	- اعضای اصلی :
۱۱	- اعضای همکار :

مقدمه :

مدیریت بحران به عنوان یکی از ابزارهای مهم توسعه پایدار، سهم بزرگی را در مدیریت دولتی در کشورهای پیشرفته به خود اختصاص داده است. در حال حاضر مدیریت بحران به عنوان یک معیار ارزشمند برای ارزیابی برنامه ریزی توسعه هر دولت و سازمان محسوب می شود چرا که این امر فارغ از نوع و شدت بحران، تداوم برنامه های یک کشور و سازمان را تضمین می نماید.

یکی از مهمترین چالش های موجود بر سرراه مدیریت بحران وجود یک برنامه ریزی مناسب و نسبتاً کارآمد می باشد این موضوع زمانی پیچیده تر می شود که محدودیت های مالی، انسانی، تجهیزات و ... با بروز یک شرایط اضطراری همگام شود . وجود یک نگاه جامع جهت اخذ تصمیمات بهتر و کامل تر می تواند باعث پشت سر گذاشتن چالش مذکور گردد.

در این راستا قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران تدوین و در سال ۱۳۸۷ به تصویب شورای محترم نگهبان رسید. در اجرای تبصره های ۵ و ۷ شرح وظایف و آئین نامه داخلی کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمایه گذاری و مخاطرات بخش کشاورزی، سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور مسئول کارگروه فرعی تخصصی سایر مخاطرات گردیده و بنا دارد تا با در نظر گرفتن تمام مواردی که می تواند در صورت بروز، پایداری توسعه را برهم زده و موجب ایجاد مشقت و سختی در جامعه انسانی گردد، (بجز موارد خشکسالی و سرمایه گذاری، آفات و امراض نباتی و آفات امراض دامی که مسئولیت آن با سایر معاونت ها و سازمان هاست)، شرح وظایفی را تدوین نماید تا هدف اصلی رویکرد مدیریت بحران را که تعیین راهکارهای ضروری جهت به حداقل رساندن زیان های انسانی و مالی در هنگام بروز بحران است را برآورده سازد.

فصل اول : کلیات

ماده (۱): مستندات

به استناد ماده (۷) شرح وظایف کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات کشاورزی و تبصره های (۵) و (۶) ذیل آن، ابلاغی طی نامه شماره ۱۲۰۴۶/۳۱ مورخ ۹۱/۲/۴ قائم مقام محترم شورای عالی مدیریت بحران، کارگروه فرعی تخصصی سایر مخاطرات با مسئولیت سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری تشکیل و شرح وظایف و آئین نامه آن تدوین شده است.

ماده (۲): اهداف :

- ۱- احصاء و اولویت بندی کلیه عرصه هائی که در معرض خطر فرسایش نامتعارف هستند.
- ۲- احصاء و اولویت بندی کلیه عرصه هائی که رسوبگذاری خطری بالقوه برای آنهاست.
- ۳- هماهنگی کلیه عوامل و اقدامات لازم برای اطفاء حریق در عرصه های منابع طبیعی.
- ۴- هماهنگی لازم جهت غلبه بر خسارات ناشی از آفات و امراض تهدید کننده در عرصه های منابع طبیعی.
- ۵- تدوین راه کارهای مهار کانون های فرسایش بادی و جلوگیری از مخاطرات حاصل از گسترش بیابان ها.
- ۶- تدوین راه کارهای مقابله با آثار سوء زیست محیطی کاهش سرانه جنگل ها و منابع طبیعی.
- ۷- تدوین راه کارهای مقابله با مخاطرات ناشی از کم شدن کیفیت مراتع و اثرات زیانبار اقتصادی اجتماعی آن.
- ۸- تدوین راه کارهای مقابله با آثار سوء زیست محیطی ناشی از تغییر اقلیم.
- ۹- تدوین راه کارهای مقابله با ریزگردها.

ماده (۳): تعاریف واژه ها و اصطلاحات :

- ❖ **سازمان:** سازمان جنگل‌ها مراتع و آبخیزداری کشور
- ❖ **کارگروه تخصصی:** کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات بخش کشاورزی
- ❖ **کارگروه فرعی تخصصی:** کارگروه فرعی تخصصی سایر مخاطرات
- ❖ **سایر مخاطرات:** منظور از سایر مخاطرات کلیه مخاطرات (بجز مباحث مربوط به خشکسالی و سرمازدگی، آفات و اراضی دامی و آفات و امراض نباتی است که مسئولیت آن با سایر معاونت‌ها و سازمان‌هاست) مترتب در بخش کشاورزی است که می‌تواند ایجاد بحران نماید. مانند: فرسایش، رسوب، حریق و ...
- ❖ **فرسایش:** فرآیندی که مواد جدا شده از ارتفاعات و لایه‌های زمین (تحت تأثیر انواع هوازگی مکانیکی و شیمیایی) توسط یک عامل حمل نظیر آب، باد و یخچال از محل اصلی خود حمل و در یک نقطه‌ی دیگر بر جای گذاشته شود.
- ❖ **رسوب:** به هر ذره‌ای که توسط جریان سیال منتقل شده و سرانجام نهشته (deposit) شود، رسوب گفته می‌شود.
- ❖ **آتش‌سوزی (حریق):** اشتعال پوشش خشک عرصه‌های جنگلی، مرتعی و بیابانی که به صورت طبیعی یا غیر طبیعی ایجاد می‌شود.
- ❖ **آفات و امراض:** کلیه عوامل خسارت‌زای زنده و غیرزنده که به نحوی در رشد و تولیدات جنگلی و مرتعی به طور مستقیم و غیرمستقیم ایجاد اختلال می‌کنند.
- ❖ **بیابانزایی (گسترش بیابان‌ها):** بیابانزایی روند تدریجی از دست رفتن قابلیت تولید خاک و تنک شدن پوشش گیاهی در نتیجه فعالیت‌های انسانی و تغییرات آب و هوایی نظیر خشکسالی‌های طولانی است.
- ❖ **سرانه جنگل:** در مفهوم کلی عبارتست از سهمی از جنگل که به هر نفر از ساکنین یک محدوده جغرافیائی نظیر شهر یا کشور تعلق می‌گیرد.

- ❖ **کمیت علوفه (علوفه قابل برداشت):** به میزان علوفه تولیدی مرتع اطلاق می شود که براساس حد بهره برداری مجاز وارزش رجحانی گونه های مرتعی قابل محاسبه است.
- ❖ **کیفیت علوفه:** به عنوان توانایی علوفه ای مرتعی در فراهم کردن سطح مطلوب عملکرد دام(تولید گوشت، شیر و پشم) تعریف می شود که تابع مصرف اختیاری و ارزش غذایی علوفه است.
- ❖ **تغییر اقلیم:** به تغییرات آب وهوائی که به نحوی مستقیم و یا غیر مستقیم به فعالیت های بشر (که باعث تغییر ترکیب اتمسفر جهان می شود) مرتبط است اطلاق می شود.
- ❖ **ریزگردها:** ریزگرد یا گرد وغبار توده ای از ذرات جامد ریزغبار و گاه دود و غیره است که در جو پخش شده و دید افقی را محدود می نماید.
- ❖ **بحران :** شرایطی است که در اثر حوادث، رخدادها و عملکردهای طبیعی و انسانی (به جز موارد موضوعه در حوزه های امنیتی و اجتماعی) به طور ناگهانی یا غیر قابل کنترل به وجود می آید و موجب مشقت و سختی به یک مجموعه یا جامعه انسانی می گردد و بر طرف کردن آن نیاز به اقدامات اضطراری، فوری و فوق العاده دارد.
- ❖ **مدیریت بحران :** فرآیند برنامه ریزی، عملکرد و اقدامات اجرائی است که توسط دستگاه های دولتی، غیردولتی و عمومی پیرامون شناخت و کاهش سطح مخاطرات (مدیریت خطر پذیری) و مدیریت عملیات مقابله و بازسازی و باز توانی منطقه آسیب دیده (مدیریت بحران) صورت می پذیرد. دراین فرآیند با مشاهده پیش نشانگرها و تجزیه و تحلیل آنها و منابع اطلاعاتی در دسترس تلاش می شود به هرصورت یکپارچه، جامع و هماهنگ بااستفاده از ابزارهای موجود از بحرانها پیشگیری نموده یا درصورت بروز آنها با آمادگی لازم در جهت کاهش خسارت جانی و مالی به مقابله سریع پرداخته تا شرایط به وضعیت عادی بازگردد.
- ❖ **چرخه مدیریت بحران :** چهار مرحله مدیریت بحران شامل پیشگیری، آمادگی، مقابله و بازسازی است.

۱ - **پیشگیری**: مجموعه اقداماتی است که با هدف جلوگیری از وقوع حوادث و یا کاهش اثرات زیانبار آن، سطح خطرپذیری جامعه را ارزیابی نموده و با مطالعات و اقدامات لازم سطح آن را تا حد قابل قبول کاهش می دهد.

۲ - **آمادگی**: مجموعه اقداماتی است که توانایی جامعه را در انجام مراحل مختلف مدیریت بحران افزایش می دهد، شامل جمع آوری اطلاعات، برنامه ریزی، سازماندهی، ایجاد ساختارهای مدیریتی، آموزش، تأمین منابع و امکانات، تمرین و مانور است.

۳ - **مقابله**: انجام اقدامات و ارائه خدمات **اضطراری** به دنبال وقوع بحران است که با هدف نجات جان و مال انسان ها، تأمین رفاه نسبی برای **آن ها و جلوگیری** از گسترش خسارات انجام می شود. عملیات مقابله شامل اطلاع رسانی، هشدار، جست و جو، نجات، امداد، بهداشت، درمان، تأمین امنیت، ترابری، ارتباطات، فوریت های پزشکی، تدفین، دفع پسماندها، مهار آتش، کنترل مواد خطرناک، سوخت رسانی، برقراری شریان های حیاتی و سایر خدمات اضطراری ذیربط است.

۴ - **بازسازی و بازتوانی**: بازسازی شامل کلیه اقدامات لازم و ضروری پس از وقوع بحران است که برای بازگرداندن وضعیت عادی به مناطق آسیب دیده با در نظر گرفتن ویژگی های توسعه پایدار، ضوابط ایمنی، مشارکت های مردمی و مسائل فرهنگی، تاریخی، اجتماعی منطقه آسیب دیده انجام می گیرد. بازتوانی نیز شامل مجموعه اقداماتی است که جهت بازگرداندن شرایط جسمی، روحی و روانی و اجتماعی آسیب دیدگان به حالت طبیعی به انجام می رسد.

فصل دوم : شرح وظایف تخصصی

ماده ۴ : شرح وظایف

❖ برنامه ریزی، هماهنگی و نظارت در مدیریت سایر مخاطرات :

۱ - سیاست گذاری و تعیین راهبردهای جامع در زمینه مدیریت بحران های ناشی از سایر مخاطرات

۲ - تهیه و تدوین برنامه های راهبردی کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت متناسب با برنامه های پنج ساله توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور

۳ - تهیه و تدوین برنامه در سطوح ملی منطقه ای و محلی جهت استفاده صحیح از عرصه ها

۴ - برنامه ریزی جهت تأمین منابع مالی ، اعتباری مورد نیاز و تجهیزات لازم

۵ - تأیید، تصویب و انعقاد توافقتنامه، قرارداد و سایر اقدامات به منظور تهیه و تأمین منابع از داخل و خارج کشور در قالب قوانین جاری کشور

۶ - تدوین نظام پایش نظارت و ارزیابی طرح ها و پروژه ها

۷ - فراهم کردن بستر های قانونی مورد نیاز برای حفاظت از منابع طبیعی در شرایط بحرانی

۸ - بررسی و تصویب پیشنهادهای کارگروه های تخصصی زیر مجموعه سرویس ملی

❖ پژوهش در مدیریت سایر مخاطرات :

۱ -پیش بینی ساختارهای مطالعاتی برای اجرا مبتنی بر اصول تهیه طرح

۲- تهیه نقشه استعداد یابی کامل عرصه های منابع طبیعی

۳- تهیه نقشه کاربری فعلی و آتی عرصه های منابع طبیعی

۴- تهیه نقشه خطر پذیر فرسایش

۵- تهیه نقشه مناطق تحت خطر رسوبگذاری

۶- تهیه نقشه کانون های بحرانی فرسایش بادی

۷- تهیه نقشه خطر پذیری حریق

۸- تهیه نقشه خطر پذیری شیوع و انتشار آفات منابع طبیعی

۹- روندیابی کاهش سرانه جنگل ها و مراتع

۱۰- شناخت و پایش عوامل شور کننده اراضی

❖ پیش آگاهی و پیشگیری در مدیریت سایر مخاطرات :

۱- ایجاد بانک و پایگاه اطلاعاتی جامع و یکپارچه سایر مخاطرات (با استفاده از GIS)

۲- پیش بینی، طراحی و نصب سیستم های هشدار دهنده حریق

۳- تصویب و برگزاری دوره های آموزشی برای بهره برداران منابع طبیعی در زمینه بحران

۴- ارتقاء دانش کارکنان شاغل در بخش منابع طبیعی با اعزام به دوره های خارج از کشور جهت

دستیابی به تکنولوژی های نوین در عرصه حفاظت از منابع طبیعی

۵- تهیه دستور العمل های به کارگیری منابع (امکانات و تجهیزات) موردنیاز

❖ آمادگی در مدیریت سایر مخاطرات :

۱- برگزاری همایش‌ها، کارگاه‌ها و نشست‌های علمی- تخصصی با تمامی موضوعات مرتبط با سایر مخاطرات به منظور تبادل اطلاعات و بهره‌گیری از پتانسیل مراکز و مجامع تخصصی علمی و اجرائی کشور

۲- هماهنگ نمودن وظایف، اختیارات، مسئولیت کلیه بخش‌ها، واحدها و تشکیلات دولتی و غیردولتی در امر مدیریت بحران

۳- اجرای مانورهای مختلف جهت ارتقاء آمادگی نیروهای واکنش سریع

۴- همکاری و عضویت در برنامه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی مقابله با حوادث و بحران‌ها

۵- مدیریت تأمین علوفه مورد نیاز دامداران و تأمین سوخت فسیلی یا سوخت‌های پاک

❖ مقابله در مدیریت سایر مخاطرات :

۱ شناسایی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های ملی و بین‌المللی جهت مقابله با سایر مخاطرات (جنگل‌ها، مراتع و منابع طبیعی و...) در بخش کشاورزی

۲ راه‌اندازی مرکز کنترل و مدیریت بحران در مراکز آسیب‌دیده.

۳ هماهنگی و سازماندهی بین کلیه نقش‌آفرینان و اعزام کارشناسان و افراد متخصص به مناطق آسیب‌دیده بمنظور ارائه خدمات مورد نیاز.

۴ بسیج تیم‌های عملیاتی بخش‌های دولتی و غیردولتی در زمان وقوع حوادث غیر مترقبه

۵ استفاده از نظرات محققین و کارشناسان مربوطه هنگام مقابله با بحران

۶- اقدام سریع در جهت مبارزه با آتش سوزی جنگلها با امکانات موجود (دولتی و غیر دولتی)

۷- توزیع منابع اعتباری اختصاص یافته برای مقابله با بحران ایجاد شده ناشی از سایر مخاطرات

❖ بازسازی در مدیریت سایر مخاطرات :

۱- پیش بینی ساختارهای مدیریتی درمقاطع زمانی عادی و بحرانی جهت برآورد صدمات و خسارات

حاصله

۲- جمع آوری آمار و اطلاعات از مناطق خسارت دیده جهت برآورد خسارات وارده

۳- برنامه ریزی جهت تأمین منابع مورد نیاز باز سازی خسارات واردشده به بهره برداران

۴- تخصیص وام های کم بهره و برنامه های حمایتی جهت بهره برداران

۵- آگاه نمودن بهره برداران درخصوص منابع وتجهیزات استانی و کشوری

فصل سوم : اعضای کارگروه

ماده (۵) : ترکیب اعضای کارگروه :

❖ اعضای اصلی:

- ۱- معاون وزیر و رئیس سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور به عنوان رئیس کارگروه
- ۲- نماینده سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور در کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات بخش کشاورزی (دبیر کارگروه فرعی تخصصی)
- ۳- معاون آبخیزداری سازمان
- ۴- معاون حفاظت و امور اراضی سازمان
- ۵- معاون مناطق مرطوب و نیمه مرطوب سازمان
- ۶- معاون توسعه مدیریت و منابع انسانی سازمان
- ۷- رئیس شورای عالی جنگل، مرتع و آبخیزداری کشور
- ۸- مدیرکل دفتر مناطق بحرانی و سیل خیز
- ۹- فرمانده یگان حفاظت سازمان
- ۱۰- مدیر کل دفتر ریاست و رسیدگی به شکایات سازمان
- ۱۱- مدیر کل دفتر حراست سازمان
- ۱۲- مدیرکل دفتر حقوقی سازمان
- ۱۳- نماینده رئیس سازمان ترویج، آموزش و تحقیقات کشاورزی
- ۱۴- نماینده مدیریت مخاطرات بخش کشاورزی
- ۱۵- نماینده معاون امور تولیدات دامی
- ۱۶- نماینده معاون آب، خاک و صنایع کشاورزی
- ۱۷- نماینده معاون سازمان شیلات ایران

۱۸- نماینده معاون امور تولیدات گیاهی

۱۹- نماینده سازمان دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران

۲۰- نماینده سازمان امور عشایر ایران

۲۱- نماینده سازمان حفظ نباتات کشور

۲۲- نماینده سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی جمهوری اسلامی ایران

۲۳- نماینده صندوق بیمه محصولات کشاورزی

۲۴- نماینده پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری

۲۵- نماینده مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور

❖ اعضای همکار :

۱- نماینده سازمان مدیریت بحران

۳- نماینده سازمان محیط زیست

۴- نماینده سازمان هواشناسی

تبصره ۱: به استناد تبصره (۵) ماده (۷) شرح وظایف کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمازدگی و

مخاطرات بخش کشاورزی ریاست کارگروه فرعی تخصصی سایر مخاطرات با رئیس سازمان

جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور می باشد که با حکم رئیس کارگروه تخصصی خشکسالی،

سرمازدگی و مخاطرات بخش کشاورزی منصوب می شود.

تبصره ۲: به استناد تبصره (۵) ماده (۷) شرح وظایف کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمازدگی و

مخاطرات بخش کشاورزی رئیس و دبیر کارگروه فرعی تخصصی سایر مخاطرات به عنوان

اعضای اصلی (نماینده معاونت مربوطه) در کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات

بخش کشاورزی خواهند بود.

تبصره ۳: هریک از نمایندگان پس از معرفی توسط مقام مسئول دستگاه متبوع با حکم رئیس کارگروه فرعی تخصصی برای مدت دو سال به عضویت کارگروه فرعی تخصصی سایر مخاطرات منصوب می شوند.

تبصره ۴: کارگروه فرعی تخصصی می تواند حسب نیاز و موضوع مورد بحث از افراد دیگر جهت شرکت در جلسات بدون حق رأی دعوت بعمل آورد.

تبصره ۵: کارگروه فرعی تخصصی می تواند برای پیشبرد امور مربوطه به خود نسبت به تشکیل زیر کارگروه های فرعی تخصصی از میان اعضای کارگروه فرعی تخصصی، هیأت علمی دانشگاه، و مؤسسات آموزش عالی، متخصصان، کارشناسان دستگاههای اجرائی اقدام نماید.

تبصره ۶: کارگروه فرعی تخصصی می تواند بنا به ضرورت نسبت به ادغام و انحلال زیر کارگروه های فرعی تخصصی اقدام نماید.

تبصره ۷: آئین نامه داخلی کارگروه فرعی تخصصی سایر مخاطرات پس از تصویب در کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات بخش کشاورزی توسط رئیس کارگروه فرعی تخصصی ابلاغ خواهد شد.

این شرح وظایف در پنج ماده و هفت تبصره پس از تصویب در سومین جلسه مورخ ۱۳۹۱/۰۹/۲۶ کارگروه تخصصی سایر مخاطرات ، طی نامه شماره ۹۱/۸۷۷۱ مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۱۲ به معاون محترم وزیر و رئیس سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور به عنوان رئیس کارگروه فرعی سایر مخاطرات جهت اجرا ابلاغ می گردد.